

Escola, política i socialisme

RAIMON OBIOLS*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 13.04.07

En una entrevista publicada en el número 50 de la revista *Barcelona, metrópolis mediterrània*, la pedagoga **Marta Mata** digué una cosa que impressiona en la seva tremenda simplicitat: "Jo he vist matar l'escola i he vist com l'escola ressuscitava".

La **Marta** tenia 10 anys quan va començar la guerra civil i, per tant, com explicava en l'entrevista, va tenir temps de "conèixer una escola excel·lent, l'Institut Escola de la Generalitat de Catalunya". Si, com s'ha dit, "la veritable pàtria és la infància", **Marta Mata** conegué de petita, tant a l'escola com a casa, una pàtria amarada d'esperança en un període exultant de la nostra història col·lectiva, en què, amb l'adveniment de la República i la Generalitat, totes les llavors d'una esperança col·lectiva semblaven germinar.

DESPRÉS va veure, al llarg de la guerra civil i en l'amargor d'una prolongada postguerra, com "mataven l'escola". La **Marta** recorda que sentia que els grans de casa deien: "La guerra és dura, però potser serà pitjor la postguerra". I, efectivament, afegeix, la postguerra "per a mi va ser pitjor, en molts aspectes, que la fam i la supervivència-". Em sembla que no és gens arriscat arribar a la conclusió que aquesta primera experiència --la *naixença* i la *mort* de la nova escola-- va constituir el fonament bàsic sobre el qual es construí la vida de **Marta Mata**: una tensa trajectòria orientada a la *resurrecció* de l'escola catalana.

Aquest fil conductor dóna sentit a una prolongada i intensa acció. Des dels primers tempteigs d'una mestra adolescent a la petita escola de Saïfores, passant per l'eclosió de la seva vocació i de la seva pràctica professional --la seva fecunda etapa de l'activisme de l'ensenyament, amb el llançament de les Escoles d'Estiu i en la represa dels moviments de renovació pedagògica-- i la seva acció política com a diputada i senadora a Madrid, parlamentària a Catalunya i regidora a l'Ajuntament de Barcelona. Fou una vida fecunda,

l·ligada a un drama col·lectiu i també a una esperança tenaç.

NO ÉS estrany tampoc, en aquesta perspectiva, que, en la mateixa entrevista que he esmentat al començament, **Marta Mata** capgirés i donés un nou sentit complementari a una coneguda frase de **Rafael Campalans** ("política vol dir pedagogia"), amb l'afirmació següent: "Jo, en un moment determinat, vaig entendre que havia d'utilitzar la frase al revés: pedagogia és política".

De la mateixa manera en què la política, en la seva expressió més real i més noble, és pedagogia, també aquesta --si es vol entendre en la seva dimensió més fecunda d'emancipació, equitat i llibertat-- ha de ser política: ni pot quedar al marge del drama col·lectiu --com la tensa i intensa experiència de la pàtria infantil li ensenyà per sempre a **Marta Mata**-- ni pot abdicar d'uns objectius de decència cívica, de solidaritat col·lectiva, de compromís amb els altres, de passió per un futur millor.

Hi ha una expressió que **Marta Mata** i la seva amiga **Maria Aurèlia Capmany** usaven sovint (la primera, amb emfàtica sonoritat teatral; la segona, amb una dolça fermesa característica): era l'exclamació "¡Evidentment!".

Em sembla que fou per una sensació d'evidència que **Marta Mata** assumí un compromís de partit, que, amb les servituds que qualsevol acció política comporta, no era cosa fàcil (perquè implicava, per usar unes paraules de **Thomas More**, "un deure de bon ciutadà, que sacrifica als interessos generals unes repugnàncies particulars"). Per al socialisme català, aquest compromís, igual que el de **Maria Aurèlia Capmany**, serà sempre un motiu de satisfacció i d'orgull.

En l'entrevista que hem comentat --un dels pocs textos que conec en què **Marta Mata** ens parla d'ella mateixa--, la periodista li fa una darrera pregunta: "¿Encara se sent socialista, o socialista amb matisos?". La pedagoga respon senzillament: "Socialista". I a l'insistir l'entrevistadora: "¿Socialista com el primer dia?", la **Marta** respon, aparentment amb un punt d'ironia,

"una mica més que el primer dia".

PERÒ, FET I FET, si contemplem els trets dominants d'aquest inici de segle, potser aquest "una mica més" que pronuncia **Marta Mata** significa quelcom més que una simple resposta irònica. Potser **Marta Mata** ens digué, amb aquesta petita frase, que en el món de l'apoteosi barroca del mercat i dels diners, en el món de les desigualtats i les injustícies, dels replegaments individualistes, de la barbàrie i de la desconfiança creixents, el risc d'una "mort de l'escola" té un rostre nou, però tan terrible com el d'aquells llunyans anys de la postguerra. I que, ¡evidentment!, cal seguir lluitant contra la indiferència i l'egoisme, contra la força corrosiva de l'oblit i la desesperança, per l'escola, per una política decent, i potser, fins i tot, ens diu la **Marta**, per "una mica més" de socialisme.

*Eurodiputat